

így értenie kellene a gazdamérnöknek a hidépítéshez, de felesleges olyan részletesen és alaposan tanítani ezt a tárgyat, hogy tudásával dunahídépítési vagy vasúti hidépítkezési munkafeladatot is elláthasson. Értenie kellene továbbá a vízlecsapoláshoz, gátépítéshez, öntözéses berendezések létesítéséhez, de ne kívánjanak tőle annyi tudást ezen a téren sem, hogy országos méretű munkálatokban is szakember legyen, hanem értsen annyit hozzájuk, amennyi egy kisebb jelentőségű vízlevezetési, ármentesítési, vagy alagsövezési munkához szükséges. A vasútépítéstanból ne kelljen annyit tudnia, hogy a legnehezebb hegyi pályák és viaduktok tervezésének is mestere legyen, hanem tudjon gazdaságban szükséges kisvasutat építeni, vagy ehhez hasonló vasútépítési kérdést is megoldani. Az építészetből értsen például a gazdasági épületek tervezéséhez és építéséhez, a gépész szakból pedig valamit a mezőgazdasági gépekhez.

A gazdasági ismereteknél szintén a mezőgazdasági üzemen fontos gyakorlati tantárgyakat kellene a gazdamérnök-hallgatókkal taníttatni, úgy mint az állattenyésztést, állategészségügyet, talajtant, általános növénytant, kertészetet, szőlő- és gyümölcsgazdálkodást, növényegészségügyet, mezőgazdasági üzemtant, stb., de csak a szükséges elméleti anyaggal, mert a gazdamérnököknek inkább mezőgazdasági üzemi gyakorlati szakembereknek kell lenniök, mint laboratóriumi tudósoknak. A gazdamérnöki fakultás tantárgyait tehát össze lehetne válogatni úgy, hogy az új szak elsődendő gazdasági és műszaki szakemberek képzését jelentse egy személyben, anélkül azonban, hogy két tudóst egyesítene. A gyakorlati szempontok előtérbe helyezése viszont nem jelenthetné azt, hogy tudományos nivóban ez a mérnöki szak alatta maradna a műegyetem többi fakultásának.

Meggyőződésem, hogy az átszervezésre feltétlenül megérett magyar mezőgazdálkodás éppen úgy mint a korszerű földbirtokpolitika nem nélkülözheti sokáig a gazdamérnök szakembereket anélkül, hogy ennek a hiánynak a kárát ne érezné.

MAGYAR ATTILA

KÜLPOLITIKAI SZEMLE

Szünet az északafrikai harcokban — A Duce Afrikában és Görögországban — A balkáni forrongások — Franciaország — Német erődépítések az atlanti partokon — A „második front.” kérdése — Az indiai ellenállás — Az orosz hadszíntér.

AZ EGÉSZ VILÁG külpolitikai érdeklődésének középpontjában az orosz front kérdése áll. Mind erősebben fordul erre a hadakozó nemzetek figyelme. Hogyne, hiszen már múltóban a nyár s a német hadseregnek hadieszközeinél, motorizált felszerelésénél, mozgó taktikájánál fogva a nyár valósággal „klasszikus” időszaka. A német haderő és politika igyekszik is minél több eredményt elérni Oroszország végtelen területein. Bár német hivatalos és félhivatalos körök nem titkolják, hogy Németország már eleve felkészül a netáni újabb téli hadviselésre s Goebbels miniszter is ismételten hangoztatja, hogy a németek sokat tanultak az elmúlt télből, azért mégis ebben a nyári időszakban újult erővel s végleges döntést sürgető hévvel támad a német hadsereg. A nyugati politikusok előtt sem titok a német taktika természete; minél több eredményt ér el Németország a keleti ropant térségeken, dolga végeztével annál nagyobb ütőképességgel fordulhat

majd nyugat felé. A keleti és nyugati front válságos kérdéseinek világánál minden egyéb hadászati és külpolitikai eredmény és helyzet csak időlegesnek és relatív értékűnek tetszik.

Itt van például az egyiptomi határszéli küzdelem. Júliusban még heves csaták tomboltak Olasz-Észak-Afrika és Egyiptom határán. A német páncélos és motorizált haderő sorra visszafoglalta az angolok által másfél év alatt birtokbavett olasz pozíciókat. Rommel hadvezetése általános elismerést és méltánylást aratott angol körökben; egyesek már szinte sokallták is azt a nagy Rommel-kultuszt, ahogy egyes angol hírforrások megemlékeztek az új „Africanus” sikereiről. Nem egyszer kíváncsian találgatták, mi is következne, ha Rommelt az orosz csatamezőkre rendelnék. Egyben igen fontos és érdekes katonai és politikai missziókat is tulajdonítottak Németország jövődjé fejlődésében a nagy tábornoknak. Mindezekre a feltételezésekre csak az a válasz jöhetett, hogy Rommel a maga helyén marad, Rommel igazi területe az északafrikai sivatag.

Rommel egészen Egyiptom határáig vonult előre. Az angolok összeszedték végső erőforrásait. Rommel sikerei felmorzsolták a nyolcadik angol hadsereget s a tengelyhatalmaknak úgy tetszett, hogy az egyiptomi kérdés újra aktuális stádiumába lép. Rómában és Berlinben barátságos és elismerő nyilatkozatok hangzottak el Egyiptom szabadságát illetően s gyakran adtak hírt s német és olasz sajtóirodák a különben a német és olasz megnyilatkozások azt sem titkolták, hogy Rommel haderejének az elért óriási sikerek után alapos pihenőre van szüksége. Rommel lábhoz tett fegyverrel várakozik Egyiptom határán. Ez a nyugalmi helyzet természetesen egyszerűen véget vetett egyelőre minden Egyiptommal kapcsolatos találgatásnak, feltételezésnek. Mindez azonban nem jelentheti azt, hogy Auchinleck tábornok ellentámadásai után nem következik ismét adott időpontban újabb német-olasz előretörés Egyiptom belsejébe. Az angolok mindenesetre kedvezőbb helyzetbe kerültek visszavonulásukkal. A korábbi német sikerek titka az volt, hogy Olaszországból közvetlenül jutottak erőgyarapodáshoz a német haderők. Most Rommel csapatai eltávolodtak e kedvező kiindulási pontból. Ugyanekkor az angolok közelebb kerültek keleti támaszpontjaikhoz. Az El Alamein-nél lejátszódó erős és heves küzdelem, mely egy időre nyilván megmerevítette a szembenálló felek frontját, annak eredménye volt, hogy az angolok még nem merítették ki közelkeleti és egyiptomi erőforrásait. Úgy látszik, sikerült az egyiptomi kérdést is nyugalmi állapotba visszarendezni s most Rommel csapatain a sor, hogy viszonyozzák az Egyiptom határaitól kezdett angol ellentámadásokat.

Ezalatt a Földközi-tengeren tovább teljesíti ellenőrző szerepét az olasz flotta és Kesselring tábornagy Szicíliában állomásozó légierije. Így került több ízben sor heves tengeri és légi csatákra, — többek közt Malta körül is és a szicíliai csatornában — melyeknek a német és olasz hivatalos értelmezések igen nagy fontosságot tulajdonítanak; többek között legutóbb azt is kiemelték, hogy ezek az összeütközések megtörték az angolok földközi tengeri uralmát. Kétségtelen, hogy a német légierő és az olasz flotta ellenőrzése érzékenyen érinti az angol nyugat-keleti irányú hajózást, mely bár nehezen enged eddigi szerepéből, mégis mintha elvesztette volna az uralmat a Tunisz és Szicília közti forgalom fölött. Rommel egyiptomi előretörésével a Földközi-tenger keleti peremére tolódott a háborús jelenségek súlypontja. Az angol kormányzat újra sokat foglalkozik Palesztina és a zsidóság ügyével s a tengelyhatalmak által nagy rokonszenvvel kísért közelkeleti arab ellenzékiséget az indiai mohamedánok csoportjaival fűzött barátsággal iparkodik enyhíteni. Churchill miniszterelnök nagy figyelemmel kísért üzenetet küldött az amerikai zsidósághoz s ebben kimerítően szólt Palesztina dolgáról. A palesz-

tinai zsidóság fegyveres alakulatokat állított fel és az angol politika köreiben felmerült a zsidó hadsereg felállításának gondolata is. Bár ezt a tervet elvetették, Palesztina mégis a felfegyverzettség állapotában van. Ugyanekkor a görögországi helyzetet is újabb figyelemben részesíti a tengely politikája. A görögországi élelmezési helyzet iránt a különféle semlegesek nagy érdeklődést tanúsítanak s hosszas tárgyalások után svéd közvetítéssel amerikai élelmiszerszállítmányok érkeztek a görög vizekre. A nyugati kormányok a szállítmányok továbbengedésénél bizonyos politikai kérdéseket és feltételeket támasztottak; csak hosszas tárgyalások után sikerült elérni, hogy a szállítmányok valóban rendeltetési helyükre érkezzenek.

Közben Mussolini is meglátogatta Görögországot, ahol ünnepélyesen fogadták. A Duce alapvető megbeszéléseket folytatott a görög politika vezetőivel, akik egyébként nagy tiszteletadásban részesítették a görög-olasz háborúban elesett olasz katonák sírjait és emlékművét. A Duce Afrikából jött, hiszen az afrikai hadszínteret igen jelentős érdeklődéssel kíséri az olasz politika, mely Rommel érdemei elismerése mellett szívesen emeli ki Bastico vezértábornagy szerepét is. A Duce alaposan megszemlélte az afrikai hadműveleteket és tájékozódott az egyiptomi határért folytatott harcokról. Az Alexandria küszöbén vívott küzdelem igen közelről érdekelte az olasz kormányfőt, aki ez alkalommal is megfelelő módon kiemelte Itália presztízsét jelenlétével. Az egyiptomi határon folytatott harcok azonban közben nyugvó helyzetbe jutottak és a fasiszmus Duceja így visszatért Görögországon át Itáliába.

Itt mindjárt szólnunk kell a balkáni állapotokról, melyek most nagy figyelmet keltenek a béke fenntartására erős súlyt vető Olaszországban. Tudvalévőleg a Balkán jelentős területei most olasz szférába tartoznak. Vagyis Itália kötelessége és feladata a rendfenntartás nehéz művelete ezeken a területeken. Ez azért is nagy feladat, mivel a volt Jugoszlávia déli hegyes területein ma is dúlnak a felkelő csetnikek harcai és a délszláv nacionalizmus keveredik bennök itt-ott — például Montenegró hegyvidékein — a kommunista érzellemmel. Dalmácia és Montenegró hegyvidékeinek megtisztítása, pacifikálása igen jelentős feladatot jelent. A terep lehetővé teszi, hogy az ellenállás egyes gócai továbbra is fenntarthassák magukat. A volt jugoszláv hadsereg fegyverzetével rendelkező és a londoni emigránsokkal, valamint az angol hadvezetéssel kapcsolatban levő felkelők lángba borították az egész déli Balkánt. Így Dalmáciában és Montenegróban komoly harcok dúltak a délszláv ellenállás ébren tartói és az olasz csapatok között. A hivatalos olasz jelentések nem túlozzák e küzdelmek jelentőségét, azonban mégis világosan reámutatnak fontosságukra. A Poglavnik kormányzata is sokat foglalkozik a déli horvát területekre átharapódzott felkeléssel. Külön kérdést jelent a szlovén területek sorsa. A Jugoszlávia bukása utáni rendezés megosztotta a szlovén területeket Olaszország és Németország között. A német részen maradt szlovének politikai sorsáról nem érkeznek jelentések. De annál többet kell hallanunk a délkrajnai állapotokról, ahol a bandaharcok kihívták az olasz katonai hatóságok fellépését és szigorát. A szlovének tudvalévőleg a régi Ausztria déli részén éltek, majd meg Jugoszlávia legnyugatibb peremén helyezkedtek el. Igen aktív nép voltak és nagy katolikus politikai és gazdasági kultúrájuk volt. Jugoszláviához kapcsolta őket a németek és olaszok közti nemzeti helyzetük, valamint gazdasági emelkedésük, hiszen a fejlődő és hatalmas szlovén textilipar valóságos monopóliumhelyzetben volt a túlnyomóan agrárjellegű Jugoszláviában. Az 1941-es változás természetesen véget vetett ennek a különleges helyzetnek; a két részre osztott szlovének sorsára nemcsak a politikai, de a gazdasági változások is nagyon hatottak, hiszen gazdasági monopóliumhelyzetük, mely

különben szorosan kapcsolatos volt centralista délszláv nacionalizmusukkal, most egyszerre elveszett. Ezek a gazdasági okok is igen hatottak a szlovén területek lakosságára. Említsük itt meg azt is, hogy a diadalmas olasz nacionalizmus már csak azért is különös gonddal figyeli a szlovéniai-krajnai állapotokat, mert ezek az új szláv lakosok most már kapcsolatot találtak az olasz határokon belül eddig is elszánt délszláv irredentát folytató isztriai fajtestvéreikkel. Innét magyarázható az a figyelem, ahogy — a jelentések szerint — az olasz politika és katonai ellenőrzés Gorizia állapotainak adózik. Az olasz központi állam teljes eréllyel lép fel a hegyek lakóinak szláv érzelmei és politikai szeparatizmusa, s a belőle eredő nyugtalansága ellen. E fellépés a Dúcénak Görzben való megjelenésével még nagyobb súlyt és jelentőséget nyert. Az afrikai útvjáról visszatérő Duce ugyanis személyesen vizsgálta felül az állapotokat. Mussolini erélyes beszédben figyelmeztette a békétleneket s kiemelte, hogy Olaszországnak ez a része semmiesetre sem fogja a „második front.. szerepét betölteni.

Olaszország balkáni és isztriai fellépése azonban csak egy része annak a kiterjedt akciónak, ahogy a tengelyhatalmak előrehaladnak az „új Európa.. megszilárdításában, illetve pacifikálásában. A pacifikálás egyik legfontosabb feladatköre Franciaország területére esik. S itt nemcsak a megszállott zónáról van szó, hanem a Pétain—Laval kormányozta „szabad Franciaországról“ is. Vichy kormányát kinosan érintette, hogy az északafrikai harcokban oly nagy szerepük volt a De Gaulle vezetése alatti csapatoknak. Laval ezenkívül sokat foglalkozott az alexandriai internáltságban horgonyzó francia flottatörődék sorsával is. Ez a kérdés azonban elhalkult, mivel az egyiptomi határon a front megmerevedett s a flotta továbbra is megmaradt passzív helyzetében. Ami azonban nagyobb gondot okoz Laval kormányának, az a németországi francia hadifoglyok sorsa. Egy német-francia megállapodás szerint minél több francia munkás megy dolgozni a német hadiiparba, annál jobban megkönnyítik a hadifoglyok sorsát, illetve elősegítik hazatértüket. Ez a hiedelem igen nagy tömeg francia munkást hívott Németországba. Mintegy 160.000-re rúg e munkások száma. Soká az a hiedelem uralkodott közöttük, hogy minden egyes munkásért egy hadifogoly térhet haza. Később azonban némi nehézségek merülhettek fel s német részről utaltak a téves francia hiedelmekre és értelmezésekre. A német közlés szerint ugyanis itt szó sem lehet „individuális.. elintézésről; a kérdés rendezését még el kell halasztani s a megoldás különben is csak kollektív lehet. Laval egyébként nagy munkát fejtett ki a német-francia viszony megjavítása tekintetében. Gyakran hangoztatta szónoklataiban, hogy Franciaországnak Németország mögött a helye a bolsevizmus elleni harcban. A francia munkásoknak pedig Laval szerint kötelességük a német katonák támogatása. Laval gyakran megy Párizsba és a vichy-i kormány főmegbízottja, De Brinon is mindent elkövet a német-francia viszony megjavításán. Ez a kapcsolat Laval kormányrajutása óta nem rosszabbodott, azonban a tárgyilagos megfigyelésnek meg kell állapítania, hogy a stagnálás állapotában leledzik. A „második front“-ról július és augusztus folyamán divatba jött találgatásokkal kapcsolatban Laval egészen nyíltan angolelles álláspontot mutatott s Vichy kormánya az ellen nyilatkozóit, hogy Franciaország a „második front“ csatamezőjévé változzék. Laval óva intette a franciákat, hogy beugorjanak minden a „második frontra.. vonatkozó politikai agitádónak.

Ugyanekkor azonban Vichy lojalitását kemény próbára teszi a megszállott területi lakosság egyes elemeinek érzelmi magatartása. A német megszálló csapatok elleni hangulati kitérések és merényletek nehéz helyzetbe hozzák Lávait, aki Franciaország újjáépítésére és méltóságának visszaállítá-

sára vállalkozott. Vichy politikai köreiben jelenleg kétségtelenül a „jobb-oldali“ irányzat uralkodik; ennek különféle képviselői azonban nem értenek egyet sem a külpolitikai, sem pedig a belpolitikai magatartást illetően s heves viták vannak — néha a zsidókérdés körül is — Déat, Doriot és az agg Maurras között. Mindehhez járul úgy a szabad, mint a megszállott zónák lakosságában terjengő angolszász, illetve kommunista agitáció, — Laval kormánya ez utóbbi tárgyban egyetért a németekkel és mindent elkövet a belső nyugtalanság letörésére. Ez azonban Párizsban és egyes vidéki városokban oly fokra hágott, hogy a német hatóságoknak a legerélyesebb rendszabályokhoz kellett folyamodniuk. A megszállott zóna békéden elemei felfigyeltek a második frontról egyre sűrűbben terjesztett hírekre. Nem is annyira hadászati jelentőségű volt tehát a német SS. hatalmas osztagainak legújabb franciaországi, vagyis párizsi felvonulása és seregszemléje. Az SS. megjelenése jelen esetben nem is annyira a „második front“ egyelőre távoli és még nem sejtett formájú kialakulásának szól, hanem inkább jelent intést és figyelmeztetést a nyugtalan francia elemeknek. Az SS. fellépése együtt járt számos elfogott nyugtalan elem kivégzésével s egyáltalában bizonyosak lehetünk benne, hogy a német erő mindent megtesz, minden, a „második front“ reményével kapcsolatos nyugtalanság elfojtására.

Úgy a francia partokon, mint Belgiumban és Hollandiában óriási erőd-művek épültek, melyeknek megteremtése mind a „második front“ iránti növekvő nyugati érdeklődés eredménye. A német intéző körök ugyan nevetésesnek mondanak minden angolszász inváziós tervet és kísérletet, azonban mégis szükségesnek tartják az óvatosságot és az előkészületeket ebben a növekvő új, ezúttal nyugati eredetű „idegháborúban“. Így építenek a csatorna partjain nagy erődítéseket és a nem egyszer nyugtalanak mutatózó Hollandiában határozottan meg is tiltották a polgári elemeknek a tengerpart megközelítését. Hasonló erőteljes építkezéseket és intézkedéseket foganatosítottak Norvégiában. Itt Vidkun Quisling kormánya mindent megtesz a norvég népnek új germán szellemben való nevelőére. A nemzeti egységet — a National Sammling-ot — a norvég-germán diktatúra és harci szellem vezető testületévé képezik ki és sorai közé hívják a fiatalságot.

Az északi helyzetben ezalatt nem történt sok változás. A finn-orosz fronton csak legújában, augusztus közepén mutatkozott némi új mozgás és tevékenység, mikor újra elrendelték a finn városok elsötétítését és orosz zuhanó bombázók jelentek meg Helsinkiben és a többi városok fölött. A finn belpolitikában ezalatt fontos törvényjavaslatokat tárgyaltak a karéliai károsultak kártalanítása tárgyában s e tárgyban némi belpolitikai krízis fenyegetett. Külön említést érdemel Amerika magatartása Finnország iránt. Amerika tudvalevőleg bezáratta a finn konzulátusokat. A finn kormány viszont teljesen Németországhoz kapcsolta elhatározásait. A finn szociáldemokrácia, mondják, bizonyos szálakat szőtt Amerika felé és ennek a közvetítésnek tulajdonítható az a sikertelen kísérlet, hogy Finnország az angolszászok közvetítésével kössön különbékét a Szovjet-Únióval. Egy ily megoldás megvalósulás esetén természetesen megmozgatta volna az északi frontot, de Németország kellő időpontban ellensúlyozta ezeket a törekvéseket. A nagy német európai élelmezési tervbe ilymódon szükségszerűen bevonták Finnországot is és ebben Clodius koncepciójának nagy szerepe van. A finn kormányzat továbbra is kitart eddigi vonalvezetése mellett, Finnország pedig jelentős élelmezési kedvezésekben részesült német részről; ilymódon vélik rendezni az északi állapotokat. Ugyanakkor érdekes momentum, hogy Himmler SS. vezető a finnországi helyzet megismerésére vezérkarával együtt Helsinkibe érkezett; ez az utazás nyilvánvaló összefüggésben van

úgy a finn belpolitika, mint pedig a Finnországgal kapcsolatos diplomáciai tevékenység jelenségeivel.

Külön említést érdemel közben az angol politika középeurópai magatartásának alakulása is. Itt elsősorban Benes elnök és Jan Masaryk londoni politikájára gondolunk. A csehszlovák emigráció nagy aktivitást fejt ki az angol politika köreiben s élén halad az összes többi emigrációnak. Eden angol külügyminiszter nemrég nyilatkozatot tett, mely szerint Anglia visszavonja az 1938-as. müncheni egyezményt s nem ismeri el az ennek alapján Csehszlovákia kárára eszközölt területi változásokat. A német és a magyar hivatalos politika megfelelő elutasításban részesítette ezt az angol nyilatkozatot. Az angol parlamentben viszont melegen üdvözölték ezt az eszmei jellegű nyilatkozatot, mely végleges szakítást jelent az „appeasement“ chamberlain-i politikájával és a „müncheni“ magatartással. Azonban kérdésekre adott alkalmat a csehszlovák-lengyel viszony jövődő alakulása. Azt tudják az angol politika köreiben, hogy a rokonszenvenek örvendő Sikorski tábornok, emigráns lengyel kormányfő és Benes egyezményt kötöttek a jövődöt illetőleg a csehszlovák-lengyel szövetségi állam felől. Az angol politika Edennel együtt reméli, hogy a két emigráns kormányzat békésen rendezi majd Teschen sok ellentétre alkalmat adó problémáját. Eden egyébként többször nyilatkozott az európai újjárendezés felől. Nyilatkozatai tartalmukat tekintve azonosak voltak nagyjából Hull amerikai külügyminiszter nyilatkozataival. E beszédekéből arról értesülünk, hogy a nyugati államok vezetői nemzetközi törvényszéket terveznek, gazdasági együttműködést akarnak s „az igazság és emberiség szerint“ akarják szabályozni a népek viszonyát. Német részről ironikus megjegyzésekkel kísérik ezeket a megnyilatkozásokat.

De hasonló elutasításban van részük a második frontot illető angolszász terveknek is. A nagy német nyugati erődépítések azonban bizonyos óvatosságról tesznek tanúságot, mely ki akarja zárni a meglepetéseket. Az angolszász politika a nyugati frontról szóló terveivel érdekes „idegháborút“ kezdett. Bizonyos kísérletezés és puhatolózás jellege is van e találgatásoknak; mintha meg akarnák ismerni a német politika és közvélemény hangulatát a kérdéssel kapcsolatosan. Ezenkívül igen sokat tanácskoznak az angolszász vezetők a közös hadvezetés tárgyában is. A nyugati front kiépítésére azért lenne szükség, hogy a háború teljes terhét viselő Szovjet-Úniót végtére tehermentesítsék. A Szovjet diplomáciája mindent elkövet hogy ennek a megoldásnak felismerésére és belátására bírja az angolszász államférfiakat. A németek nagy nyári oroszországi hadjárata a Szovjet-Únióra óriási terheket és feladatokat ró. Oroszország vezetői némi megkönnyebbedést szeretnének. Majszki londoni és Litvinow washingtoni szovjet-nagykövet *egyre* sürgetőbben lépnek fel. Az angol és amerikai közvélemény is igen sürgeti már ezt a megoldást és kibontakozást. Egészen elenyésző az a kisebbség, mint például Lady Astor „münchenista“ köre, mely ugyan helyesli az oroszokkal való együttműködést, de azt tartja, hogy Anglia ügye inkább Amerikával közös, míg az oroszok nem a közös ügyért, hanem saját külön érdekeikért küzdenek. Az angol közvélemény óriási hányada a kormány halogató álláspontjával szemben a nyílt fellépés mellett van. A helyzet e tekintetben már odáig jutott, hogy a nyíltan szovjetbarát Crippsnek, mint a kormány szószólójának kell védenie a kormány tartózkodó és halogató politikáját. Mondják, hogy Churchill a második front vitás kérdéseinek megbeszélésére Moszkvába repült; de teljes titokzatosság veszi körül ezt az utat, éppen úgy, mint az angol kormányelnök kairói tartózkodását és ottani tárgyalásait és szervezkedéseit is.

Az angol kormánynak azonban nemcsak a nyugati front kérdésével van gondja. A nyugati front állandó fenyegetést jelent a németek, illetve a

tengelyhatalmak felé, ezek viszont egyre hatásosabban mutatnak reá az indiai kérdés alakulására. Indiában augusztusra mintha megérlelődtek volna az ellentétek. Nehru aránylag mérsékeltbb álláspontjával szemben a kongresszusi pártban Gandhi elutasító magatartása került uralomra. A kongresszus hosszas viták és egyeztető tárgyalások után a mellett döntött, hogy elutasítja Cripps javaslatait s azoknak egyetlen pontját sem fogadja el tárgyalási alapul. A kongresszusi párt szerint az angoloknak előbb el kell hagyniok Indiát, a hinduk majd aztán csatlakoznak a szövetségesek ügyéhez, bár ekkor sem folytatnak majd imperialista politikát. A kongresszus határozata arról is beszél, hogy a szabad Indiának első dolga lenne, hogy felvegye a tárgyalásokat Japánnal. Ez a pont Londonban igen nagy csalódást és felháborodást keltett. Ugyanekkor Japán részről meg lejelentették, hogy nem ismerhetik el úgy India szabadságát, hogy területén angol támaszpontok vannak. A londoni politika Gandhi nézetében árulást és a japánokkal való szövetkezést lát. A kongresszusi párt ezalatt az erőszakmentes ellenállás mellett döntött és a polgári szabotázsra válaszul Anglia indiai kormánya is kihirdette az ostromállapotot. Súlyos zavargásokra került a sor India különböző nagyvárosaiban s a vezetőket elfogatta az angol kormányzat. Az angolok utalnak India belső viszonyainak nehézségeire s kifejtik, hogy Gandhi és pártjának politikája tipikusan brahmin politika, mely nem tágít a régi babonás vallási előítéletektől és a kasztrendszer mellett foglal állást. Arra is utalnak Londonban, hogy az angol kormányzat biztosítja egyedül India társadalmi egyensúlyát, mert hiszen a kongresszusi párt kormányzata elnyomást jelentene a páriák, a kisebbségek és a mohamedánok számára. Gandhi és a kongresszusi párt nem akar tudni a Cripps-féle megoldásokról, ellenben India teljes egysége mellett foglal állást. Ugyanekkor a mohamedánok azt mondják, hogy India hindu vezetés alatti egysége veszélyezteti jogaikat és különállásukat. A mohamedánok India északnyugati részéből külön államot szeretnének alakítani a maguk számára Pakisztán névvel. Vezetőjük, Dzsinnah óvja hittestvéreit a kongresszusi párttal való együttműködéstől. A mohamedánok valóban közös politikát vállaltak az angolokkal. Nemcsak Indiában, de Burmában is az Izlám az angol politika támasza; így a burmai mohamedánok nagy lázadása jelentős nehézségeket okoz a japán megszállásnak.

A nyugati front egyelőre nem valósult meg, azonban ez nem jelenti, hogy Németországnak nem kell nyugatra is figyelnie. A nagy oroszországi előretörés idején a rajnai területek új és különleges háborús megpróbáltatások tanúi. Az angol repülőátadások gyakran látogatták Nyugat-Németországot. Hamburg, Düsseldorf, Duisburg, Mainz, Köln ipartelepei és lakónegyedei sokat szenvedtek az angol légitámadásoktól. Göbbels miniszter megjelent a rajnai területeken és türelemre és kitartásra buzdította vigasztaló és felemelő szavakkal a lakosságot és munkásságot. Az angol légitámadások a német hajózási, acél-, vasipar gócait szeretnék elérni; közben meg sok régi történelmi emlék is elpusztul.

A második frontból egyelőre ennyi a valóság. Német értelmezések szerint Anglia e légitámadásokkal akarja megnyugtatni Szovjet-Oroszországot. így akarná meggyőzni az angol politika az orosz vezetőket arról, hogy tulajdonképpen nincs is szükség inváziós jellegű második frontra, hiszen a második front már fenn is áll; a légitámadások fokozása pedig a második front intenzitásának jele. Orosz részről viszont rossz néven veszik, hogy Anglia mintegy 3—4 milliós szárazföldi kiképzett hadsereget tart készenlétben szigetein, melyekhez még hozzátársultak az Írország északi részén állomásozó amerikai egységek a maguk állítólag másfélmilliónyi létszámukkal. Az orosz politika azt szeretné, ha Anglia mindezekkel a rendelkezésére álló erővel nyugatról megtámadná Németországot.

Ezalatt a német seregek egyre messzibb törnek előre Oroszország belsejébe, miről folyóiratunk más helyén emlékezik meg. Göbbels miniszter az oroszok küzdelmét és magatartását teljes elálatiasodásukkal magyarázza, mely — úgymond — képtelenné teszi szellemüket a német nemzeti szocialista álláspont megértésére. Ezalatt a német szervezés nagy gonddal foglalja közre Ukrajna terméskilátásaival s a német közlemények kedvező híreket hoznak.

GOGOLÁK LAJOS

KUTHY LAJOS A MAGYAR JELLEMÉRŐL

SZÁZ ÉVVEL EZELEŐTT, 1841 december 4-én hagyta el a sajtót egy ragyogó tehetségű novellairó politikai irata: a „Polgári szózat kelet népéhez, 1841.“ Az év a nemzeti reform belső érése szempontjából rendkívül jelentős és mozgalmas volt. 1841 január 2-án jelenik meg először a Pesti Hírlap, a börtönéből szabadult Kossuth Lajos nevét hordozván szét az országban. A szerkesztő a nemzeti haladás szolgálatába állítja tömegeket mozgató tollát, a reform atyja, Széchenyi István azonban aggódni kezd a túlzó, szenvedélyes s szerinte izgató hang miatt s rossz sejtelmek töltik el a békés haladás lehetősége iránt. Ezért írja meg a „Kelet Népe“-t, mely június 23-án kerül a közönség elé. Ebben Kossuthnak „modorát és taktikáját“ hibáztatja, azt, hogy „a szívhez szól, ahelyett, hogy az észhez szólna“. Kossuth udvariasan felel s a jelentős szóváltás egész kis publicisztikai irodalmat hív életre, melyben a kor legjobbjai, Eötvös, Deák és Vörösmarty is hallatják szavukat.

A szív és ész ellentéte nem magyarázza meg teljesen a két nagy magyar férfiú politikai felfogásának különbségét, melyet különben annyit fejtegettek már arra hivatottabb tollak s melyre mi itt bővebben nem is térünk ki. Mégis, mint egyszerű és könnyen érthető formulát, ezt kapta fel a kor és az utókor. Ne csodálkozzunk tehát, ha Kuthy Lajos könyvének első fejezete szintén a szív és ész különbségeit és az államéletre gyakorolt hatásukat tárgyalja. Az érmelléki református pap fia ekkor már túl volt az első irodalmi sikereken. Az Athenaeum halhatatlan triászának tetszése kísérte be az irodalom kapuján. Beszéleyeit busásan fizették a kiadók. A közönség pedig egy csapásra kegyeibe fogadta a dús képzeletű költőt s a csodált Jósika mellé emelte. A kellemes megjelenésű és hajlékony modorú ifjú a főváros legmagasabb köreiben is otthonos. Mint József nádor estélyeinek hívott vendégét, Batthyány Lajos gróf, a későbbi miniszterelnök magántitkárává fogadja. Talán ez az állása serkentette a becsvágyó Kuthyt, ki — mint Mikszáth megjegyzi — szeretett mindig a kirakatban lenni, hogy a publicisztikai pályán is keresse a sikert.

A könyv címe sokat ígér: „Polgári szózat kelet népéhez“, az ajánlás Batthyány Lajost magasztalja, mint a polgári erény és nagyság egyik képviselőjét; az elég terjedelmes mű mégsem keltett nagyobb figyelmet. Egészben véve inkább a túlfűtött becsvágy gyümölcse, mint az érett megfontoltságé. Kuthyból ugyan nem hiányoztak a politikai élet tapasztalatai: az 1836—39. országgyűlésen mint az egyik bihari követ kísérlője vesz részt. Kossuth oldalán tevékenykedik s börtönt szenved miatta. Éles szeme ezer apró részletet és vonást meglát s áttekinti a közéletet. Dús költői képzelőereje azonban előbb jár, gyorsan hevenyész a képeket, kevervén igazat hamissal, helyes meglátást félig átgondolttal.